

Magistra: SANDRA RAMOS MALDONADO

PRIMA SCHOLA : 14/02/2012

Ante diem septimum decimum Kalendās Martiās

INVOCĀTIŌ GENĪ LATĪNĪ

Ō uenī, formōse genī Latīne,
personā mentēs agitāque corda,
Vergilī Flaccīque, Ouidī patrōne,
blande magister!¹

➤ ANNOTĀTIŌNĒS:

Formōsus, -a, -um = pulcher, bellus

Genius, -iī (m.) = “genium dicēbant antīquī nātūrālem deum ūniuscujusque locī uel reī aut hominis”,
Serv. Verg. G. 1, 302

Persono, -āre (per + sonāre) = altā uōce canere

Patrōnus, -ī (m.) = dēfensor, tūtōr, genius

Blandus, -a, -um = benignus, cōmis, amābilis

➤ GRAMMATICA:

- Nōminātīuus/Vocātīuus (2^a dēcl.): patrōnus/patrōne - genius/genī - magister/magister
- Prōnōmina personālia. egō, tū, (is,ea,id)... / nōs, uōs, (eī, eae, ea)
- Prōnōmina interrogātīua: quis/quī, quae, quid/quod > Quod nōmen tibi est?
- Datīuus possessīuus: mihī nōmen est ... = egō uocor ... / mihī liber est = egō librum habeo
- Imperātīuus: saluē/saluēte - uālē/uālēte – uenī/uenīte – personā/personāte
- Verbum temporāle (praesens): sum (possum, adsum, absum, dēsum, intersum,...)

➤ MĒTRICA ARS

Sapphica strophā minor : Ter uersus **Sapphicus minor** (11 syl.), sequēns uersus **Adōnius** (5 syll.):

- u / - - / - u u - / u - x [ter]
- u u / - x

¹ Hac appellatione genii Latini Anna Elissa Radke, magistra Marpurgensis, incipit docere linguam Latinam. Etsi quaestio non persoluta est, utrum scilicet genius linguae Latinae adhuc existat et uiuat an mortuus sit, genium quidem linguae Latinae appellare consuevit, ut is appellatione et inuocatione ipsa reuiuisceret. Cf. A. E. Radke, *Ars Paedagogica*, Würzburg, 1998, p. 186; “De arte noua linguam Latinam docendi”, in J. Blänsdorf (ed.), *Loquela uivida: donum natalicium Nicolao Sallmann sexagesimum quintum annum agenti; a fautoribus linguae Latinae uivae oblatum*, Würzburg, 1999, pp. 274-287 (praesertim p. 274).

BIBLIOTHECA LATINA

Ego sum C. VALERIUS CATVLLVS

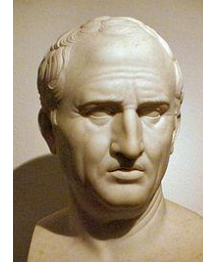
(ca. 85-55 a. Christum nātum)

Nātus sum Vērōnae, in Galliā Cisalpīnā. Poēta sum quī Clōdiam amō eamque in meīs carminibus uocō Lesbiam. Centum sēdecim carmina mea solum exstant.

Ego sum C. IVLIVS CAESAR

(100-44 a.Chr. n.)

Rōmae nātus sum. Cōsul et dictātor fui atque etiam ōrātor, poēta et scriptor. *Commentaria dē bellō Gallicō* et *dē bellō cīuili* scripsī. Meīs in librīs mē ipse laudō Caesarem.

Ego sum M. TVLLIVS CICERO

(106-43 A.Chr. n.)

Arpīni nātus sum. Ōrātor maximus et cōsul fuī. Celebres ōrātiōnēs et epistulās ēlegantissimās scripsī atque etiam dē philosophiā et dē rhētoricā.

Ego sum P. VERGILIVS MARO

(70-19 a. Chr.n.)

In uicō Andibus ad Mantuam in Galliā Cisalpīnā nātus sum. Poēta epicus et lyricus fuī. *Aenēida* scripsī ubī Rōmam laudō, sed non finītam relinqui. Brundisiī mortuus sum.

Ego sum P. OVIDIVS NĀSŌ

(43 a.Chr.n-17/18 p.Chr.n)

Nātus sum Sulmōne. Magnus poēta elegiacus fuī: *Amōrēs* et *Artem amātōriam* scripsī. Ob hōs librōs Augustus mē in exilium mīsī. *Metamorphōseōn librōs* quoque composū.

Ego sum Q. HORĀTIVS FLACCVS

(65-8 a.Chr. n.)

Venusiāe nātus sum ē patre lībertinō. Aeolium carmen in Italiam tulī. Carmina, epōdōs, epistulās et saturās scripsī. Exēgī monumentum aere perennius.

Sum M. VALERIVS MARTIĀLIS

(ca. 40-104 p. Chr. n)

Bilbilī nātus et mortuus sum, in
Hispāniā Tarracōnēnsī, sed
Rōmae fui et ibi *Epigrammata*
multa, *Xenia* et *Apohorēta*
scripsī. Poēta fuī ingeniōsus et
acūtus et ācer.

Ego sum C. PLĪNIVS SECVNDVS

(ca. 23 -79 p. Chr.n.)

Nouī Comī nātus et Pompēiīs
mortuus sum ēruptiōne montis
Vesuuii. Ēruditus et militāris uir
Historiae Nātūrālis librōs
XXXVII scripsī quasī Rōmānam
encyclopaediam.

Postrēmō, ecce SVLPICIA

(Augustō regnante flōruit)

Prīma et ūnica poētria
Rōmāna esse dīcitur cūius
carmina trādita sunt, quae
inuenīrī possunt in tertiō librō
Corporis Tibulliānī ubi Sulpicia
amōrem cantat Cērīnthum.

QVAESTIŌNĒS :

1. Quis est Vergilius? Quod cognōmen ei est?
2. Vbī nātus est Ovidius? Quod praenōmen ei est?
3. Quem amat Catullus?
4. Quid scribit Iūlius Caesar?
5. Vbī nātus est Vergilius?
6. Quid scribēbat M. Tullius Cicerō?
7. Dē quō scripsit Cicerō?
8. Quid fert Horātius in Italiam?
9. Quid est Vesuvius?
10. Vbī est Verōna?
11. Vbī est Bilbilis?
12. Vbī mortuus est C. Plinius Secundus?
13. Quot librōs *Nātūrālis Historiae* scripsit Plinius?
14. Quae erat Sulpicia? Quem amābat Sulpicia?

Bibliographia sēlecta:

- Encuentra Ortega, A., *Latinum per se. Método progresivo de latín*, Zaragoza 2011.
- Orberg, H. H., *Lingua Latina per se illustrata*, Romae, [libri uarii in lucem editi annis diuersis].
- Het Romeinse Rijk (kaat): <http://jvpoll.home.xs4all.nl/wdo/HISPAN.HTM>
<http://jvpoll.home.xs4all.nl/wdo/NITAL.HTM>

CATVLLI CARMEN LXXXV

ODI

—

ET

—

AMO

Poēta intellēxit Lesbiam īnfīdam et amōre suō indignam esse, neque tamen dēsiit eam amāre. Ecce duo versūs quī mentem poētae dolentem ac dubiam inter amōrem et odium dēmōnstrant :

Ōdī et amō ! Quārē id faciam, fortasse requīris?

Nescio; sed fierī sentiō et excrucior !

1 ōdī [ego] ↔ amō

quārē = cūr : Cūr id faciō? Cūr id agō?

fortasse = fortassis, forsitan, forsan, forte, casū, fortuitō

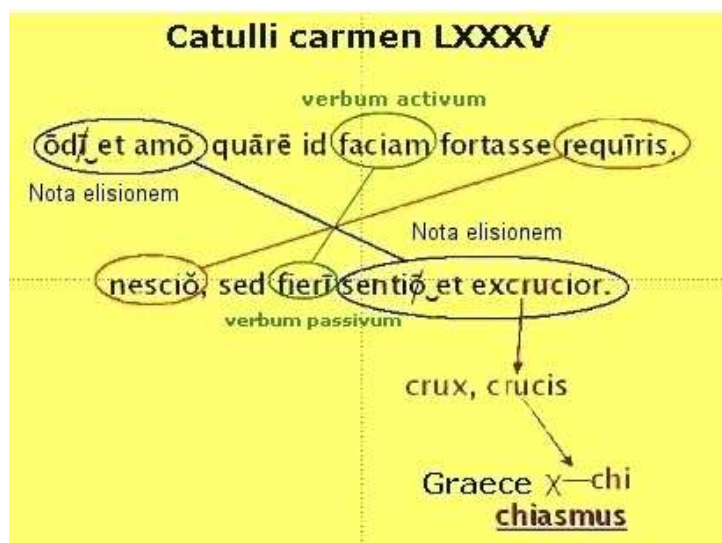
requīris [tū] < requīrere = interrogāre, quaerere

2 nescio [*vocalis -o correpta est*] = nōn sciō [quid respondeam]

fierī sentiō : ita esse sentiō, id est, eōdem tempore amōrem et odium sentiō¹

excrucior [< ex-cruciāre=valdē cruciāre=magnīs dolōribus afficere] = magnīs dolōribus affectus sum

crux, crucis = instrumentum cruciātus et suppliciī

¹ Vidē Familiae Rōmānae cap. XI 89-90: “Puer digitum medicī in pede suō **senti**t”.

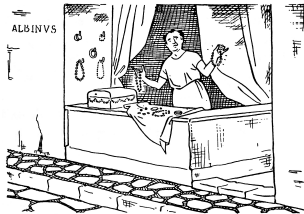
MARTIÁLIS [40-104 d.C] Epigramma VII 61:
Rōma nunc urbs, nūper magna taberna (vv.1-4; 9-10)

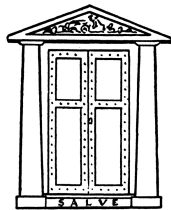
Titus Flāvius Domitiānus (51-96 d.C)
 [= Caesar Domitiānus Augustus **Germānicus**, 81-96 d.C]

Abstulerat tōtam temerārius īnstitor urbem
 inque suō nūllum līmine līmen erat.
 Iussistī tenuēs, Germānice, crēscere vīcōs,
 et modo quae fuerat sēmita, facta via est.
 [...]
 Tōnsor, caupō, cocus, lanius sua līmina servant.
 Nunc Rōma est, nūper magna taberna fuit.

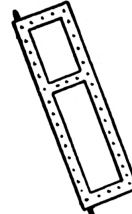
abstulerat *plusq* (< auferre) : sūmpserat (< sūmere)
tōtus a um : **tōta urbs** ↔ pars urbis
urbs urbis *f* = magnum oppidum
temerārius *adi* = quī nōn timet
līmen -inis *n* = id quod sub foribus est et in quō
 SALVE scrīptum est (vidē cap. XXII)
iussistī *perf ind* (<iubēre) = imperāvistī (<imperāre)
tenuis -e *adi* parvus ↔ crassus
crēscere = māior (*comp* magnus) fierī, factus esse
vīcus -ī *m* = pars urbis quae multās domōs habet
modo *adv* = paulō ante
 et quae modo **fuerat** (*plusq ind* <sum)
sēmita -ae *f* = tenuis via
caupō -ōnis *m* = tabernārius quī vīnum vēndit
sua līmina servant = nōn in mediā viā, sed domī
 suae sunt
nūper *adv* = modo, paulō ante

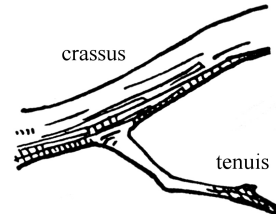
īnstitor = tabernārius
 quī viā ambulat

līmen-inis *n*

foris -is *f*

rāmus -ī *m*

tōnsor -ōris *m*

cocus -ī *m*

lanius -īī *m*

Discipulōs rogāre possumus epigramma iterum scribere dicereve orātiōne solūtā aliisque verbīs, ex. gr.:

[Antīquus vīcus Barcinōnensis]

«Tabernariī quī temerariī viā ambulānt, tōtam urbem sūmunt et līmina in suō locō nōn sunt, quia tabernas in mediā viā pōnunt.

Caesar autem Domitiānus Augustus Germānicus imperat: «Vīcōs māiorēs...!» et nunc via est, ubi paulō ante sēmita.

Tabernariī ambulāntēs iam domī suae sunt et nunc Rōma nōn magna taberna, sed urbs est».

« TEMERARII INSTITORES MODERNI »

[Institōrēs per Gāditānās viās]

[Vīcus Mediolanensis]

[Vīcus Lūsitānus]

[Vīcus « San Telmo » in Argentina]

PROBATIO <i>Linguae Latinae</i>	Die Martis XVIII	Profestrix Sandra I. Ramos Maldonado
<i>Humanitates/Philologia Classica</i>	mensis Aprilis a. MMXII	Prīmus Annus Academicus
NOMEN:	PRAENOMEN:	

1. LEGE TEXTUM: *Puer aeger*

1. Quī aurēs bonās habet bene audit, quī aurēs malās habet male audit. Quī pedēs bonōs habet bene ambulat, quī pedēs malōs habet male ambulat. Quī ventrem aegrum habet nihil ēsse potest.
2. Syra, ancilla Aemiliae, aurēs malās habet et male audit. Quīntus, fīlius Aemiliae, pedem aegrum habet neque ambulāre potest. Ergō lectō tenētur. Puer aeger nihil ēsse vult, sed tantum aquam bibere.
3. Aemilia igitur fīlium suum ventrem aegrum habēre putat, eumque interrogat: “Doletne tibi venter?” Quīntus respondet: “Nōn venter, sed pēs mihi dolet. Ambulāre nōn possum. Necesse est mē in lectō iacēre.”
4. Aemilia: “Sed sine cibō sārārī nōn potes. Necesse est cibum sūmere.” Aemilia Syram ancillam cibum afferre iubet: “Syra, affer Quīntō cibum! Puerō aegrō pānem et mālum dā!”
5. Syra, quae malās aurēs habet, verba Aemiliae nōn bene audit. Putat enim Aemiliam iubēre puerō *malum* dare, id est eum verberāre!
6. “Quid?” inquit Syra, “Tūne mē puerō aegrō malum dare iubēs? mē puerum aegrum verberāre?”
7. Aemilia magnā vōce “Ō Syra!” inquit, “Quam stulta es et male audīs! Iubeō tē fīliō meō aegrō *mālum*, nōn *malum* dare. Arcesse eī pānem et *mālum*!”
8. Syra dominae suae pāret: pānem et mālum affert, sed puer aeger nihil ēsse potest. Ergō māter eī aquam dat. Quīntus aquam ē pōculō bibit, deinde oculōs claudit atque dormit.
9. Dum puer dormit, Aemilia medicum, quī Tūsculō arcessitur, exspectat.

2. RESPONDĒ QUAESTIŌNĒS HĀS:

2.1. Verte in linguam Hispānicam prīmam paragraphum:

- 2.2. Quae Syra est?
- 2.3. Cūr fīlius Aemiliae ambulāre nōn potest?
- 2.4. Quid puer aeger ēsse vult?: a. aquam b. cibum c. nihil
- 2.5. Quam partem corporis Aemilia fīlium suum aegram habēre putat?
- 2.6. Quid Quīntō dolet? Ubi ergō illum necesse est iacēre?
- 2.7. Quōmodo Quīntus sārārī potest?
- 2.8. Quem cibum Aemilia Syram ancillam Quīntō afferre iubet?
- 2.9. Num Syra verba Aemiliae bene audit? Cūr?

2.10. Quid puerō aegrō ancilla dat, quia ea Aemiliae male audit?

2.11. Quid est “mālum dare”? Quid est “malum dare”?

2.12. Cūr Aemilia magnā vōce inquit “Syram stultam esse”?

2.13. **Verte in linguam Hispānicam octāvam paragraphum:**

2.14. Quid agit Aemilia, dum Quīntus dormit?

2.15. Unde Aemilia medicum arcessit?

3. LATĪNĒ SCRIBE VOCABULUM CONTRARIUM ILLIUS LINEĀ SUBNOTĀTĪ:

3.1. Quī ventrem aegrum habet nihil ēsse potest = _____

3.2. Aemilia magnā vōce “Ō Syra!” inquit, = _____

3.3. Syra statim dominae suae pāret = _____

3.4. deinde oculōs claudit atque dormit = _____

3.5. Quīntus respondet = _____

4. VERTE IN VŌCEM PASSĪVAM AUT ACTĪVAM SENTENTIĀS HĀS:

4.1. Quīntus ergō lectō tenētur = _____

4.2. Ancilla puerō aegrō pānem et mālum dat = _____

4.3. Ab Aemilia medicus Tūsculō arcessitur = _____

5. QUID EST?:

5.1. aurēs = _____

5.2. pecūniōsus = _____

5.3. ōrnāmenta = _____

5.4. medicus = _____

5.5. sestertius = _____

5.6. pōculum = _____

5.7. lectus = _____

5.8. pedēs = _____

5.9. verberāre = _____

5.10. stultus = _____

6. LATĪNĒ SCRIBE HANC SENTENTIAM:

“¿Qué es un soldado?”-pregunta Julia a su padre. “Un soldado -responde Julio- es un hombre que lleva un escudo, una espada y una jabalina y lucha contra los enemigos. Nuestros enemigos son los germanos, porque no obedecen a los romanos y atacan nuestro ejército”.

7. LATĪNĒ SCRIBE HAEC VOCĀBULA:

dinero:	jardín:
pesado:	ventana:
bosque:	pelota:
perro:	siete:
miedo:	nadar:
hermana:	sangre:
tío:	blanco:
cabello:	huella:
brazo:	lobo:
cuchillo:	beso:

8. VERTE IN LINGUAM HISPĀNICAM CARMEN HOC CUI TITULUS EST “DĒ ROSĪS NĀSCENTIBUS”

CARMEN SCRĪPTUM Ā POĒTĀ IGNŌTŌ, VERGILIŌ (S.I A.C) AUT AUSONIŌ (S. IV D.C) TRIBŪTUM

**Collige, virgō, rosās, dum flōs novus et nova pūbes,
et memor estō aevum sīc properāre tuum.**

collige = carpe / virgō = puella
dum = in eōdem tempore ubi...
pūbes = prīma adolēscēntia

memor estō = in memoriā tenē semper
aevum = annī quōs aliquis vixit, tempus, aetās
sīc = hōc modō / properāre = currere, celeriter īre

9. EXERCITIA

9.1. Complē sententiās:

Leō, -ōnis	1. In Africā sunt multī leō-_____
Pāstor, -ōris	2. In Africā magnus numerus leō-_____ est.
Collis, -is	3. Ecce pāstor cum ca-_____ et centum ov-_____
Parvus, -a, -um	4. Iūlius pāstōr-_____ suō panem dat.
Nūbēs, -is	5. Coll-_____ est mons parv-_____
Hic, haec, hoc	6. In caelō nūllae nūb-_____ sunt.
Ille, illa, illud	7. H-____ servus est Lēander, ill-____ servus est Syrus.
Equus, -ī	8. Ab h-____ fēminā Mēdus est amātur, nōn ab ill-_____.
Umerus, -ī	9. Cornēlius equ-____ vehitur.
Canis, -is	10. Servī saccōs umer-____ portant.
Ovis, -is	

āēr, āēris ala, -ae animal, -ālis deus, -ī eam eum nuntius, -iī sē quis/quī, quae, quod canere flumen, -inis	1. Dominus servum ad _____ vocat et _____ interrogat. 2. Syra intrat ; Iūlia _____ post _____ in speculō videt. 3. Qu-_____ fēmina cum Mēdō ambulat? Fēmina qu-____ cum Mēdō ambulat est Lydia. 4. Ā qu-_____ servīs Iūlius vehitur ? Ursus et Dāvus sunt servī ā qu-_____ Iūlius vehitur. 5. Iūlia canit. Puerī Iūli-_____ can-_____ audiunt. 6. Magnum _____ est Nīlus. 7. Mercurius est _____ mercātōrum et _____ deōrum 8. Cum avis in _____ volat, _____ moventur. 9. Hominēs et bēstiae _____ sunt. 10. Puerī in aquā flum-_____ natant.
---	---

eius suum, suam suō	1. Iūlius pecūniam _____ in mēnsā ponit. 2. Aemilia pecūniam _____ [:Iūliī] videt. 3. Mēdus nōn _____ pecūniam, sed Iūliī in sacculō _____ habet. 4. Iūlium servum _____ videt. 5. Adestne servus Iūliī? Servus _____ adest.
---------------------------	--

Exemplum: Mārcus ūnam sorōrem habet = Mārcō (*dat.*) ūna sórór est.

1. Iūlius trēs līberōs habet = Iūliō _____
2. Aemiliae ūnus frāter est = _____
3. Dāvus multōs amīcōs habet = _____
4. Mercuriō ālae in pedibus sunt = _____
5. Vir Rōmānus tria nōmina habet = _____

Exemplum: Dominus: “Tacē, serve!” Dominus servum tacēre iubet.

1. Medicus: “Os aperī, puer, et linguam ostende”.
Medicus _____ iubet.
2. Iūlius: “Sacculus Dāvī vacuus est”
Iūlius _____ dīcit.
3. Aemilia: “Claud _____ oculōs atque dorm _____, Quīnte!”
Aemilia _____ iubet.

Exemplum: Mārcus nōn tam crassus est quam Quīntus = Quīntus crassior est quam Mārcus

1. Syra nōn tam formosa est quam Aemilia = _____
2. Mēdus nōn tam probus est quam Dāvus = _____
3. Anulus gemmātus nōn tam pulcher est quam ōrnāmentum = _____

CUESTIONARIO SOBRE APRENDIZAJE DE LAS LENGUAS CLÁSICAS (2011-12)

[Proyecto PI2-12-014]

Profª Dña. Sandra I. Ramos Maldonado

Contacto con la lengua (marca con una cruz la respuesta)

¿Has estudiado ya estas lenguas y su cultura?	☐	No, nunca
	☐	Sí, Latín años
	☐	Sí, Griego años
	☐	Solamente Cultura Clásica
	En caso afirmativo (señala una o varias respuestas):	
	☐	En centros de enseñanza primaria y/o secundaria
	☐	En centros universitarios
¿Has conocido personalmente o establecido algún contacto con alguien que hable y escriba en estas lenguas?	☐	De forma autodidacta
	☐	No, nunca, pero me gustaría
	☐	No, nunca, y no tengo ningún interés
	☐	Sí, pero sólo el latín
	☐	Sí, ambas lenguas
	☐	No he conocido personalmente a nadie, pero sé que hay personas que lo hacen.
Matiza o añade lo que te parezca:		

1. ¿Por qué estudias FILOLOGÍA CLÁSICA?

2. ¿Cuál consideras que es la finalidad de aprender las lenguas clásicas?

3. ¿Estás satisfecho/a con tus capacidades en lengua latina y en lengua griega de acuerdo con el tiempo invertido en su estudio?

SI

NO

SI, PERO SÓLO EN LENGUA GRIEGA

SI, PERO SÓLO EN LENGUA LATINA

OTRA RESPUESTA:

4. ¿Puedes leer y entender un texto LATINO o GRIEGO perteneciente al último nivel que hayas cursado sin consultar el diccionario?

SI

NO

OTRA RESPUESTA:

5. ¿Crees que adquirir capacidades de expresión escrita y oral de la lengua latina y/o griega es necesario para conseguir un nivel avanzado en la comprensión lectora de textos clásicos?

SI

NO

OTRA RESPUESTA:

6. Si pudieras contar con un círculo de personas, cercana a tu lugar de estudio y/o trabajo, formada por profesores y/o compañeros, que te ayudara a mejorar tu comprensión lectora de la lengua latina y griega (de forma gratuita y voluntaria), ¿acudirías a estas reuniones?

a. SI, las horas de clase no son suficientes.

b. NO, tengo suficiente con las clases.

c. DEPENDE. Si tu respuesta ha sido ésta, matiza TU RESPUESTA:

7. ¿Consideras que las nuevas tecnologías de la comunicación e información (internet, plataformas virtuales de docencia, wikis, redes sociales de la red, video-conferencias, blogs...) pueden favorecer tu aprendizaje de las lenguas clásicas? Si tu respuesta es afirmativa, ¿de qué forma y qué recursos de la red sueles emplear para ello o cuáles te gustaría emplear?

GRACIAS POR TU PARTICIPACIÓN

NOTA: Toda la información es confidencial, por lo que puedes indicar tu nombre completo y año que cursas. No obstante, si quieres que el CUESTIONARIO sea anónimo, puedes entregarlo sin firmar en un sobre a nombre de la Prof.ª Sandra Ramos Maldonado en conserjería para que lo dejen en el casillero de Latín. Tu opinión es lo importante, porque nuestra intención fundamental es mejorar las condiciones de enseñanza-aprendizaje de las lenguas clásicas en la Universidad. Si quieres añadir cualquier observación o comentario que consideres oportuno, puedes y debes hacerlo.

EXERCITIA DĒ FŌRMĀ DĒQUE ŪSŪ PARTICIPIŌRUM,
SECUNDUM METHODUM Ā IOHANNE RASSIAS NUNCUPĀTAM,
Iosepho A. Rojas auctore.

Quō melius participiī fōrmam ējusque ūsum discipulī cognōscere possint, multa dīversaque exercitia prōpōnī possunt ā magistrō, multa certē pēnsa danda. ut exemplum vōbīs afferam, exercitāmenta quaedam prōpōnī possunt, in methodō ā Iohanne Rassias nuncupātā, saepe, nī fallor, ūsitāta:

PROGYMNASMA QUOD ĪNSCRĪBITUR *SERMŌNĒS*

1. Genus primum: “**recitā gradātīm!**”

- puer dormiēns ā gallō, quī canit, excitātur
- puer ... excitātur
- puer **dormiēns** ... excitātur
- puer **dormiēns** ā gallō ... excitātur
- puer dormiēns ā gallō, quī canit, excitātur

2. Genus secundum: “**compōne atque suppōne sententiās** cum participiō in locum sententiārum cum relātivō aut cum conjūctiōne”.

- Quīntus, dum aegrōtat, in lectō iacet ----- “**aegrōtans**”
- servus, quī puerum videt dormīre, tacet ----- “**vidēns**”
- gallus, quī canit, puerum excitat ----- “**canens**”
- puer, quī dormit, ā gallō excitātur ----- “**dormiēns**”
- servus, quī pirum capit, gallum videt ----- “**capiēns**”

3. Genus tertium: “**compōne atque suppōne sententiās** participiī in locum aliārum eāsdemque **inflectendō!**”

- gallus, quī canit, puerum, quī dormit, excitat. (**canens**)
- puer, quī dormit, ā gallo, quī canit, excitātur. (ā gallō **canentī**)
- puer gallum, quī canit, audit. (gallum **canentem**)
- puer, quī iacet in lectō, vocem gallī, quī canit, audit. (gallī **canentis**)
- servus gallō, quī canit, pirum dat. (gallō **canentī**)

DĒ VOCĀBULŌ QUOD EST "CUM" DĒQUE ĒNUNTIĀTĪS QUIBUSDAM INTER SĒ SIMILIBUS

Vocābulum quod est **cum** est praepositio ablativa quae indicat coniunctionem et societatem. praepositio accusativa quae est **apud** similem sensum habet. praepositio ablativa quae est **sine** contraria est praepositioni quae est **cum**:

[Mēdus **cum** Lydiā ambulat in viīs Rōmae. = Mēdus **apud** Lydiam ambulat in viīs Rōmae.]

↔

Mēdus **sine** Lydiā ambulat in viīs Rōmae.

Cēterum, vocābulum quod est **cum**, - quod etiam scribi potest **quom**, sive **quum** - est coniunctio quae varia significare potest:

- I. Si verbum sententiae subordinatae est **modō indicatīvō cum** potest significare **tempus**, et respondet quaestioni **quandō**?

Exemplum:

quandō est Mēdus laetus?

[Mēdus laetus est **tempore quō** videt Lydiam.]

= Mēdus laetus est **cum** videt Lydiam

= **cum** Mēdus videt Lydiam, laetus est.

= **ut** Mēdus videt Lydiam, laetus est.

= **ubi** Mēdus videt Lydiam, laetus est.

= **quandō** Mēdus videt Lydiam, laetus est. [**quandō** simul significat et **tempus** et **causam**.]

= Mēdus **vidēns** Lydiam, laetus est. [participium praesentis temporis quod cum nōmine concordat potest indicare etiam **tempus** et **causam**: **dum** Mēdus videt Lydiam, laetus est : **tempore quō** Mēdus videt Lydiam laetus est : **quia** Mēdus videt Lydiam, laetus est.]

= Mēdus, **quī videat** Lydiam, laetus est. [etenim, si sententia subordinata relativa habet verbum modō coniunctivō sive subiunctivō, tunc ea sententia potest indicare, inter alia, **tempus**.]

II. Sī autem verbum sententiae subordinatae est modō subiūctīvō, *cum* potest significāre **causam**, et respondet quaestiōnī *cūr*?

Exemplum:

cūr est Mēdus laetus?

cum Mēdus Lydiam *videat*, laetus est.

= Mēdus laetus est **quia** videt Lydiam

= Mēdus laetus est **quod** Lydiam videt

= Mēdus laetus est **quoniam** videt Lydiam

= Mēdus laetus est **quandō** Lydiam videt. [*quandō* simul significat et **tempus** et **causam**.]

= Mēdus laetus est Lydiam **vidēns** [participium praesentis temporis quod cum nōmine concordat potest indicāre etiam **tempus** et **causam**: *dum* Mēdus videt Lydiam, laetus est : *tempore quō* Mēdus videt Lydiam laetus est : *quia* Mēdus videt Lydiam, laetus est.]

= Mēdus laetus est **quī videat** Lydiam. [etenim, sī sententia subordinata relātīva habet verbum modō coniūctīvō sive subiūctīvō, tunc ea sententia potest indicāre, inter alia, **causam**.]

III. cēterum, vocābulum quod est *cum* potest indicāre **concessiōnem**. in sententiā subordinatā verbum est modō subiūctīvō, atque in sententiā principālī solet apparēre vocābulum quod est **tamen**, eiusque similia: **attamen**, **nihilominus**.

Exemplum:

cum Mēdus Lydiam *videat*, **tamen** inquiētus est, quia Iūlius eum quaerit.

= **etiam sī** Mēdus *videt/videat* Lydiam, **nihilominus** inquiētus est, quoniam Iūlius eum quaerit.

= **quamquam** Mēdus videt Lydiam, **attamen** inquiētus est, quod Iūlius eum quaerit.

= **ut** Mēdus *videat* Lydiam, inquiētus **tamen** est, *Iūliō eum quaerente*. [= *quando* Iūlius eum quaerit.]

IV. Dēnique, vocābulum quod est **cum** adhibētur in narrātiōnibus, quā dē causā dīcitur esse **cum narrātīvum** sive **historicum**. etenim, sī tempus sententiae subordinātae est praeteritum imperfectum modō subiūctīvō, haec sententia simul indicat et **tempus** et **causam** et similis est sententiae ablātīvī absolūtī cum participiō praesentī. videāmus exempla:

cum Mēdus Lydiam **vidēret**, haec laeta erat.

= Mēdō Lydiam **vidente**, haec laeta erat.

= **quandō** Medus Lydiam vidēbat, haec laeta erat. [*quandō* simul sīgnificat et **tempus** et **causam**.]

praeterea, sī tempus sententiae subordinātae est praeteritum *plus quam perfectum*, modō subiūctīvō, haec sententia simul indicat et **tempus** et **causam** atque similis est sententiae ablātīvī absolūtī cum participiō praeterito. videāmus exempla:

cum Mēdus Lydiam **vidisset**, Dorippa domō Lydiae discessit.

= **quandō** Mēdus vidit Lydiam, Dorippa domō Lydiae discessit.

= Lydiā ā Mēdō vīsā, Dorippa domō Lydiae discessit.

= **quandō** Lydia vīsa est ā Mēdō, Dorippa domō Lydiae discessit.

Exercitamenta aliquot dē ūsū quōrundam prōnōminum

modus agendī in conclāvī scholasticō –multa certē progymnasmata excōgitārī possunt. en autem ūnum tantum exemplum:-

- prīmum magister ūnamquamque sententiam dīlucidē ac lentē dīcit, gestibus et actū. [e.g. *magister videt discipulum.*- hīc vērō magister intentiōre voce vocābulum iterat in cuius locum prōnōmina substituenda sunt, vidēlicet: “*magister*”. ac pergit:- *quis videt discipulum?*] - intereā vērō discipulī magistrum intentō animō inspicere arrectisque auribus audīre debent-
- deinde discipulus ā magistrō iussus iterat: . [*magister videt discipulum. quis videt discipulum?*]
- tum, aliō exemplō propositō, magistrum imitans, discipulus ab eō iussus sententiam compōnere debet **eīdem iunctūris verbōrum**. [e.g. *discipulus videt magistrum.* -*discipulus*- *quis videt magistrum?*] – etenim, nē nimīa verbōrum copiā turbentur tirōnēs, fortasse oportet haec exempla proferre post unamquamque sententiam ā magistrō prolātā.
- adde quod prīmīs sessiōnibus ac praesertim sī discipulī omnīnō tirōnēs sunt, haec omnia exercitamenta agere oportet pauciōribus prōnōminibus, ut prōnōmine interrogātīvō et anaforicō.
- hoc aliud progymnasma prōpōnī potest: **singulae sententiae, quae certum prōnōmen habeant, ā singulis discipulis quōs magister prius dēlegerit compōnendae erunt...**

1. **magister** videt discipulum / [*magister*] / **quis** videt discipulum? / **quī magister** videt discipulum? magister **quī** videt discipulum est magister linguae Latīnae / **is magister** videt discipulum. / **is** videt discipulum.

[*exemplum prīmum: discipulus magistrum videt: [discipulus]*

quis videt magistrum? quī discipulus videt magistrum? discipulus quī videt magistrum est discipulus linguae Latīnae / is discipulus videt magistrum / is videt magistrum.

alia exempla: discipula librum amat / discipulus librum videt / discipula librum legit / discipulus librum capit / discipula librum aperit. / discipulus pilam sumit / cēt. ...]

magistrī vident discipulum / [*magistrī*] / **quī** vident discipulum? / **quī magistrī** vident discipulum? / magistrī **quī** discipulum vident sunt magister linguae Latīnae et magistra Philosophiae. / **īī (eī) magistrī** discipulum vident. / **īī (eī)** discipulum vident.

2. magister videt **discipulum** / [*discipulus*] / **quem** videt magister? / **quem discipulum** videt magister? / discipulus **quem** magister videt est Lūcius. / magister videt **eum discipulum**. / magister videt **eum**.

magister videt **discipulōs** / [discipulī] / **quōs** videt magister? / **quōs discipulōs** videt magister? / discipulī **quōs** magister videt sunt Lūcius et Lucrētia. / magister videt **eōs discipulōs**. / magister videt **eōs**.

3. magister librum **discipulī** videt/ [discipulus] / **cuius** librum videt magister? / **cuius discipulī** librum videt magister? / discipulus **cuius** librum videt magister est Lūcius / magister **eius discipulī** librum videt. / magister **eius** librum videt.

magister librōs **discipulōrum** videt / [discipulī] / **quōrum** librōs magister videt? / **quōrum discipulōrum** librōs magister videt? / discipulī **quōrum** librōs magister videt sunt Lūcius et Lucrētia / magister librōs **eōrum discipulōrum** videt. / magister librōs **eōrum** videt.

4. magister librum **discipulō** dat/ [discipulus] / **cui** magister librum dat? / **cuī discipulō** magister librum dat? / discipulus **cui** magister librum dat est Lūcius. / magister **eī discipulō** librum dat. / magister **eī** librum dat.

magister librōs **discipulīs** dat/ [discipulī] / **quibus** magister librōs dat? / **quibus discipulīs** magister librōs dat? / discipulī **quibus** magister librōs dat sunt Lūcius et Lucretia. / magister **īīs (eīs) discipulīs** librōs dat. / magister **īīs (eīs)** librōs dat.

5. magister **ā discipulō** discēdit/ [discipulus] / **ā quō** discēdit magister? / **ā quō discipulō** discēdit magister? / discipulus **ā quō** discēdit magister est Lūcius. / magister discēdit **ab eō discipulō**. / magister discēdit **ab eō**.

magister **ā discipulīs** discēdit/ [discipulī] / **ā quibus** magister discēdit? / **ā quibus discipulīs** magister discēdit? / discipulī **ā quibus** magister discēdit sunt Lūcius et Lucrētia / magister **ab īīs (eīs) discipulīs** discēdit. / magister **ab īīs (eīs)** discēdit.

6. magister **cum discipulō** ambulat./ [discipulus] / **quōcum** magister ambulat? / **quōcum discipulō** magister ambulat? / discipulus **quōcum** magister ambulat est Lūcius / magister **cum eō discipulō** ambulat. / magister **cum eō** ambulat.

magister **cum discipulīs** ambulat. / [discipulī] **quibuscum** magister ambulat? / **quibuscum discipulīs** magister ambulat? / discipulī **quibuscum** magister ambulat sunt Lūcius et Lucrētia / magister **cum īīs (eīs) discipulīs** ambulat. / magister **cum īīs (eīs)** ambulat.

Hymnus saeculī XVIII

ADESTE FIDĒLĒS

ab Iosēphō Antōniō Rojas Carrera per sē illustrātus*
jarcus@gmail.com

- I. Adeste, fidēlēs, laetī, triumphantēs.
Venīte, venīte in Bēthlehem.
Nātum vidēte, rēgem angelōrum.
- Venīte, adōrēmus, venīte, adōrēmus,
Venīte, adōrēmus Dominum.
- II. En, grege relictō, humilēs ad cūnās,
vocātī pāstōrēs approperant.
Et nōs ovanī gradū festīnēmus.
- Venīte, adōrēmus, venīte, adōrēmus,
Venīte, adōrēmus Dominum.
- III. Aeternī Parentis splendōrem aeternum,
Vēlātum sub carne vidēbimus
Deum Īnfantem, pannīs involūtum.
- Venīte, adōrēmus, venīte, adōrēmus,
Venīte, adōrēmus Dominum.
- IV. Prō nōbīs egēnum et foenō cubantem,
Piīs foveāmus amplexibus:
Sīc nōs amantem quis nōn redamāret?
- Venīte, adōrēmus, venīte, adōrēmus,
Venīte, adōrēmus Dominum.

ad-este (praes. imp.) < ad-sum¹
fidēlis, -e²
triumphāns, -ntis³
venīte (praes. imp.)⁴
Bēthlehem⁵ (indēcl.)
nātus, -a, -um (adi.)⁶
rēx, rēgis m.⁷
angelus, -ī m.⁸
adōrēmus (praes. subi.)⁹

en = ecce : vidē! hīc est!
grex, gregis m.¹⁰
humilis, -e <-> altus, superbus
cūnae, -ārum (pl. tantum)¹¹
vocātus, -a, -um (part.)¹²
approperant (praes. ind.)¹³
ovanī gradū¹⁴
festīnēmus (praes. subi.)¹⁵

aeternus, -a, -um¹⁶
parēns, parentis¹⁷
splendor, -ōris m.¹⁸
vēlātus, -a, -um¹⁹
caro, carnis f.
vidēbimus (fut. ind.)²⁰
infāns, ntis²¹
pannus, ī m.²²
involūtus, -a, -um²³

prō (praep. + abl.)²⁴
egēnus, -a, -um : pauper²⁵
foenum, -ī, n. ²⁶
cubāns, ntis²⁷
pius, -a, -um²⁸
foveāmus (praes. subi.)²⁹
amplexus, us m.^{30 + 31}
redamāret (imperf. subj.)^{32 + 33}

*Alexandra Ramos Maldonado documentum rimāta est hoc ad usum discipulōrum Gādītānae Studiōrum Vniuersitātis atque aliquā in parte ēmendāuit addiditque minima nonnulla iuxtā inceptum acadēmicum c.n. *Proyecto de Innovación y Mejora Docente para el PDI: UCA-PI2_12_014*, cuius particeps est magister Iosēphus A. Rojas Carreras

ANNOTATIŌNĒS IMĀGINIBVS ILLVSTRĀTAE NONNVLLĪS:

¹ **adeste** = este hīc! Numerō singulārī: **ades** (tū), numerō plūrālī: **adeste** (vōs). est enim imperātīvus verbī **adsum**, **adesse**. Verbum contrārium est **absum**, **abesse** (= hīc nōn sum, esse).

² **fidēlis**, **fidēle**, adiectīvum tertiāe dēclīnātiōnis. homō fidēlis est quī habet *fidem* et credit Deum esse. Vocābulum contrārium est **atheus**, **-a**, **-um**, i.e., quī credit Deum non esse.

³ **triumphans**, **triumphantis**, participium verbī **triumphō**, **triumphāre**. *triumphantes* sunt quī triumphant!

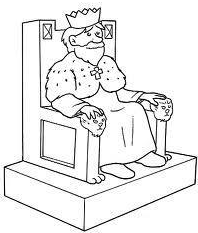
⁴ **venīte**: est imperātīvus plūrālis verbī **veniō**, **venīre**.

⁵ **Bethlehem** est nōmen indēclīnābile oppidī ubi Iēsus Chrīstus nātus est.

⁶ **nātus**-a-um, adi. Parvus puer quī iacet in cūnīs.

⁷ **rēx**, **rēgis**, m.

⁸ **angelus**, **-ī**, m.

⁹ **adōrēmus** est prīma persōna num. plūr. temporis praesentis modī subiunctīvī verbī quod est **adōrō**, **adōrāre**. Cum dīcimus: **adōrēmus**, imperāmus.

pāstor adōrāns

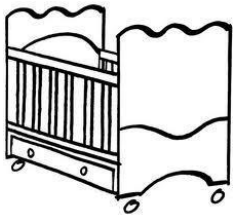
¹⁰ **grex**, **gregis**, m.

grex ovium (=multae ovēs)

grege relictō (ā pāstōribus) = postquam pāstōrēs relinquant gregem. = postquam pāstōrēs a grege discēdunt.

¹¹ **cūnae**, cūnārum, f. (plūrālī numerō tantum)

cūnae humilēs

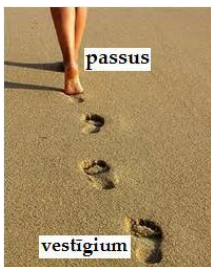

familiae quae nōn habent magnam pecūniam, habent **cūnās humilēs**.

¹² **vocātī** (**vocātus**, -a, -um) est participium temporis praeteritī. (pāstōrēs vocātī sunt iī quōs anteā vocat aliquis.)

¹³ **approperant** (approperō, approperāre). **approperāre** est **festināre**, hoc est, **rapidō modō agere**.

¹⁴ **ovantī** (ovāns, ovantis, participium verbī **ovō**, **ovāre**, quod significat **triumphāre**. ovariantī gradū, cāsū ablātīvō est = passū triumphantī. **gradus** est passus quem facimus cum ambulāmus.

¹⁵ “**et nōs ovariantī gradū festinēmus**” = nōs quoque eāmus rapidō atque triumphantī passū.

¹⁶ **aeternus**, -a, -um, adi.: **aeternum** est id quod semper est.

¹⁷ **parens**, **parentis**, hīc significat: **pater** sive **genitor**. **parentēs** = māter et pater.

¹⁸ **splendor**, **splendōris**, m. lūx; lūmen

¹⁹ **vēlātus**, -a, -um, est participium temporis praeteritī vocis passivae verbī quod est **vēlō**, **vēlāre** quod significat: **operīre**, **occultāre**.

²⁰ **vidēbimus** est prīma persōna numerī plūrālis temporis futūrī verbī quod est **videō**, **vidēre**.

²¹ **īnfans**, īnfantis, m., **īnfans** nātus quī iacet in cūnīs.

²² **pannus**, -ī, m.

²³ **involūtus**, -a, -um, est participium temporis praeteritī vocis passivae verbī quod est **involvere**:

sī māter pannīs involvit infāntem, tunc īnfans est pannīs **involūtus**.

"Vidēbimus splendōrem aeternum Patris Aeternī, occultum sub carne: deum infāntem, involūtum pannīs.

²⁴ **prō** (+ abl.) : **ante**. **prō nobīs** = antē nōs, nostrō locō. etiam est **auxiliō nostrō**.

²⁵ **egēnus**, -a, -um, adi.

quī pecūniam nōn habet, eget pecūniae. est enim **egēnus** pecūniae.

²⁶ **foenum**, -ī, n. (Vel potius **faenum** aut **fēnum**)

²⁷ **cubāns**, cubantis, part. temporis praesentis verbī quod est **cubāre**, quod significat **iacēre**.

²⁸ **pius**, -a, -um, adi. quī habet pietātem **pius** est. **pietās** vērō est amor in Deum, in parentēs, in proximōs...

²⁹ **foveāmus**, est prīma persōna num. plūr. temporis praesentis modī subiunctīvī verbī quod est **foveō**, **fovēre**, quod significat **dare calōrem**.

³⁰ **amplexus**, -ūs, m.

³¹ **Prō nōbīs egēnum et foenō cubantem, piīs foveāmus amplexibus** : *dēmus calōrem, amōrem et amplexūs eī quī sine pecūniā, et auxiliō nostrō, cubat in foenō ut in humili lectō.*

³² **redamāret** est tertia persōna numerī singulāris temporis praeteritī modī subiunctīvī verbī quod est redamō, redamāre, quod significat **rūrsus amāre, iterum amāre**.

³³ **“Sic nōs amantem quis nōn redamāret?”** : *quis nōn potest respondēre amōre eī quī tantō amōre nōs amat?*

Proyecto de Innovación y Mejora Docente PI2_12_014

Prof.ª Responsable Sandra I. Ramos Maldonado

Anexo 5:

Direcciones web donde se contiene material diverso del proyecto

- Open Course Ware: “Introducción a la lengua clásica” (Sandra I. Ramos): <http://ocw.uca.es/course/view.php?id=14>
- Repositorio de Objetos de Docencia e Investigación RODIN-UCA (Sandra I. Ramos): <http://rodin.uca.es:8081/xmlui/browse?value=Ramos+Maldonado%2C+Sandra+In%C3%A9s&type=author>
- Blog “SAL: Scriptorium Academicum Latinum” (Sandra I. Ramos): <http://sandra-ramosmaldonado.blogspot.it/>
- Blog “Scripta Subsiciva” (Eduardo del Pino): <http://scriptasubsiciva.blogspot.it/>
- Scribd (Sandra I. Ramos): <http://es.scribd.com/SANDRAMos>
- Scribd (José A. Rojas): <http://es.scribd.com/JARC1971%20%20%20%20%20%20%20>
- Scribd (Juan J. Cienfuegos): <http://es.scribd.com/Baeticus>
- Twitter (Sandra I. Ramos): <https://twitter.com/CaSFidelis>
- Twitter (Eduardo del Pino): <https://twitter.com/EduardodelPino>
- Twitter (Circulus Latinus Gaditanus): <https://twitter.com/CLGaditanus>
- Facebook (Circulus Latinus Gaditanus): <https://www.facebook.com/CirculusLatinusGaditanus>
- Google + (Sandra I. Ramos): <https://plus.google.com/u/0/100394371082946561992>
- You Tube. Canal de Sandra I. Ramos:
 - http://www.youtube.com/playlist?list=PL65CF1B637B746E73&feature=mh_lolz
 - <http://www.youtube.com/user/CassandraFidelis/videos?view=0>

ADDENDA:

1. Blogs en latín (y griego):

<http://codex-excerptorius.blogspot.it/2011/08/latinae-graecaeque-paginae-in-rete-gn.html>

2. Enlaces a páginas sobre uso activo, natural o vivo de las lenguas clásicas:

<http://codex-excerptorius.blogspot.it/2009/10/salue.html>

<http://codex-excerptorius.blogspot.it/2009/10/graece-scribe.html>

3. Enlaces a páginas de web de ayuda para escribir en latín:

<http://codex-excerptorius.blogspot.it/2009/10/auxilia-ad-latine-scribendum.html>